

Κείμενο 1

Όταν η γελοιογραφία συναντά την εκπαίδευση

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο υπογράφεται από την Κατερίνα Τρύφωνος και δημοσιεύτηκε στις 14-06-2020 στο www.philenews.com. Το [philenews.com](http://www.philenews.com) αποτελεί ιστότοπο με ροή ειδήσεων για την Κύπρο και όλο τον κόσμο. Είναι η ηλεκτρονική σελίδα του εντύπου «Φιλελεύθερος Δημοσιογραφικός Οργανισμός».

Η γελοιογραφία είναι ένα είδος μιας αλλιώτικης γλώσσας, ένας κρυφός ποταμός, αλλά ωστόσο ρέει γιατί αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο έκφρασης. Ανήκει στην κατηγορία των λεγόμενων γραφικών τεχνών και ως αυτοτελής τέχνη παρουσιάζεται κυρίως από το τέλος του 16ου αι. Ο σκιτσογράφος, μέσω της γελοιογραφίας στοχεύει κυρίως στη διακωμώδηση κάποιων προσώπων και καταστάσεων, καθώς και στην κριτική των κακώς κειμένων.

Ο γελοιογράφος, χρησιμοποιώντας αντί του λόγου το σχέδιο, προσπαθεί να παρουσιάσει από την κωμική τους πλευρά κοινωνικά γεγονότα από πολιτικές ή άλλες καταστάσεις. Κατά κύριο λόγο, η γελοιογραφία είναι είτε πολιτική, είτε κοινωνική. Αφενός, η πρώτη διακωμωδεί πολιτικά πρόσωπα και στοχεύει κατά βάση στην πληροφόρηση του κοινού για τυχόν παραπλάνησή του από δημαγωγούς πολιτικούς για δικό τους όφελος. Αφετέρου, η κοινωνική γελοιογραφία κρίνει κοινωνικές καταστάσεις ή παρεκτροπές (μόδα, μιμητισμός, καταναλωτισμός, κτλ).

Η παρουσία της γελοιογραφίας στο μάθημα θα προκαλέσει το ενδιαφέρον των μαθητών για το πρόσωπο, κατάσταση, γεγονός που αναφέρεται και θ' αποτελέσει κίνητρο για το μάθημα ή ακόμη και για προσωπική μελέτη. Θα δώσει ακόμη την ευκαιρία για προβληματισμό των μαθητών, αφού ό,τι καυτηριάζεται, διακωμωδείται ή γίνεται αντικείμενο κριτικής, σίγουρα αποτελεί το επίκεντρο ενδιαφέροντος, γι' αυτό, άλλωστε, τράβηξε και την προσοχή του γελοιογράφου. Θα βοηθήσει ακόμη στη διεξαγωγή συζήτησης μεταξύ των μαθητών, π.χ. κατά πόσο ο γελοιογράφος έχει ή όχι δίκαιο να (κατα)κρίνει πρόσωπα και καταστάσεις. Οι μαθητές για υποστήριξη των θέσεών τους μπορούν να παρουσιάζουν επιχειρηματολογία. Θα κατανοήσουν ακόμη ότι, στην ουσία, ο γελοιογράφος με το έργο του εκφέρει μια άποψη κι ότι υπάρχει πιθανότητα να υπάρχει έντονο το στοιχείο του υποκειμενισμού. Θα βοηθήσουν, τέλος, ν' αντιληφθούν πράγματα (αίτια, αφορμές,

κίνητρα, διαδικασίες κτλ), να εντοπίζουν το ουσιώδες και να το συγκροτούν στη μνήμη με τη βοήθεια της εικόνας.

Η επιτυχής ή ανεπιτυχής σύλληψη μιας γελοιογραφίας κρίνεται βάσει του κατά πόσο ο σκιτσογράφος προσέγγισε και αφουγκράστηκε το πνεύμα της κοινωνίας. Το λεκτικό και συνάμα οξύ κριτικό πνεύμα του σκιτσογράφου τονίζουν τη δύναμη και την αξία της γελοιογραφίας. Ο γελοιογράφος, αν είναι επιτυχημένος, μπορεί να δημιουργήσει οπτικά μια επανάσταση, έναν ξεσηκωμό, να διεγείρει το πάθος του. Συνεπώς, αν δεν υπάρχει ενέργεια, η οποία θα ξεσηκώσει τον ίδιο τον σκιτσογράφο και τα μηνύματα μιας γελοιογραφίας είναι αόριστα και ακατανόητα, τότε το έργο αποτυγχάνει να εκπληρώσει τον σκοπό της δημιουργίας.

Κείμενο 2

Οι σκλάβοι στα δεσμά τους (απόσπασμα)

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το έργο «Οι σκλάβοι στα δεσμά τους», του Κωνσταντίνου Θεοτόκη, που δημοσιεύτηκε το 1922.

«Στο χέρι σου κρέμεται,» ξανάπε ο γέρος, «εσύ Ευλαλία, όλο το σπίτι, αν θέλεις εσύ γλιτώνει!... Ναι, γλιτώνει, αν θέλεις εσύ, Ευλαλία!...» «Εγώ;» είπε η κόρη φοβισμένη... Ο γέρος δεν ήξερε πώς να αρχίσει. Εκατέβασε το βλέμμα, εκοκκίνισε, έβηξε και τέλος είπε συλλογισμένος.

«Ο Αριστείδης Στεριώτης, ο γιατρός... τότε ξέρετε όλοι!» Κ' εσώπασε πάλι για κάμποση ώρα. «Ναι», ξακολούθησε έπειτα περίτρομος, «αυτός έχει τα περισσότερα χαρτιά μου στο συρτάρι του... Δεν ξέρω πώς τ' απόχτησε. Είναι πλούσιος... φτάνει μόνο... Α, Ευλαλία, μου μήνυσε σήμερα... Σε θέλει γυναίκα του!... Μπαίνει εδώ μέσα γαμπρός και μας φτιάνει τες δουλειές μας, όπως εκείνος ξέρει!...»

«Ποτέ!» ανάκραξε η Ευλαλία, σταυρώνοντας τα χέρια της.

«Όπως θέλεις, Ευλαλία,» αποκρίθηκε γλυκά ο πατέρας. «Το δίκιο είναι δικό σου, Ευλαλία... Αλλά... η ανάγκη, η περίπτωση... Στα σημερινά τα χάλια... δε σας φαίνεται... θα 'πρεπε να δεχτούμε!...»

Η Ευλαλία εδάκρυσε τώρα από τη στενοχώρια κι έτρεμε: «Όχι!...» είπε με σταθερή φωνή... «Όχι.»

Τώρα κ' η μητέρα άξαφνα χαμογέλασε μέσα στα δάκρυά της. Όλος εκείνος ο κόσμος, που είταν τριγύρω της, την εγέμιζε ελπίδες... Της πέρασε από το νου η ιδέα πως η κόρη της η Ευλαλία θα σφάλιζε έτσι για πάντα τη ζωή της, και σα να ονειρευότου την είδε ομπρός της πλουσιοντυμένην, ελεύτερη, ωραία, προσκυνημένην απ' όλη τη χώρα!... Ο πλούσιος άνθρωπος, που επροσφερνότου, ήταν τέλος πάντων ένας επιστήμονας... κ' είχε τη δύναμη να βοηθήσει αληθινά το ξεπεσμένο σπίτι.

«Θα τον έπαιρνα εγώ!...» είπε με ζωηρή ελπίδα η Λουίζα. Εκείνη αδιαφορούσε για τον άνθρωπο και ήξερε μόνο πως ήταν φτωχή, πως με τα πλούτη του θα μπορούσε να ζήσει μέσα στον κόσμο που εχαιρότουν τη ζωή, χωρίς στενόχωρες ανάγκες·

«Καημένη Λουίζα...» της είπε η μάνα μ' ένα καινούριο τρυφερό δάκρυ· «την Ευλαλία θέλει!... Τώρα καταλαβαίνω, γιατί τόσο καιρό μας κοιτάζε... Δεν είχε σκοπό να γελάσει. Ω, Ευλαλία, άκουσέ με, εμέ τη μητέρα σου... μην καταφρονήσεις την τύχη σου! Σήμερα μάλιστα... Θα 'μαι ξέγνοιαστη για σένα, όταν θα κλείσω τα μάτια. Θα ξαλαφρώσεις ως κι εμάς!...»

«Ποτέ!...» αποκρίθηκε με απόφαση τώρα η Ευλαλία. Αιστάνθηκε πως είταν άνθρωπος με δικαιώματα στη ζωή, πως άλλος κανένας δεν ημπορούσε να εξουσιάσει το κορμί της, να την υποτάξει στη θέλησή του, να ζητήσει από αυτήν τη θυσία της αγάπης της! Με ποιο δικαίωμα αυτή θα επίκρανε τον άντρα που την αγαπούσε;... ω, ας μην είχε γνωρίσει την αγάπη!

«Ποτέ!» ξαναφώναξε... «Δεν παίρνω εκείνον τον άνθρωπο... Δεν μπορώ.»[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, η γελοιογραφία μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μάθημα. Να παρουσιάσεις τα οφέλη της γελοιογραφίας στη μαθησιακή διαδικασία, σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο η συντάκτρια στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 επιτυγχάνει τη συνοχή του λόγου ανάμεσα στα νοήματα των περιόδων (μονάδες 5) και να εξηγήσεις τη σκοπιμότητα αυτής της επιλογής (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 αναφέρεται πως «η γελοιογραφία είναι ένα είδος μιας αλλιώτικης γλώσσας, ένας κρυφός ποταμός, αλλά ωστόσο ρέει γιατί αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο έκφρασης». Σε αυτήν την περίοδο λόγου θεωρείς ότι η λειτουργία της γλώσσας είναι

μεταφορική/συνυποδηλωτική ή κυριολεκτική/δηλωτική (μονάδες 5); Πώς επιδρά η λειτουργία της γλώσσας που επεσήμανες στο ύφος λόγου και στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα; (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Κεντρικό πρόσωπο στο Κείμενο 2 είναι η Ευλαλία. Να την χαρακτηρίσεις ως προς τη στάση που κρατάει απέναντι στο ζήτημα του γάμου (μονάδες 10). Πιστεύεις πως στην εποχή μας υπάρχουν ακόμη κοινωνικά στερεότυπα για το θέμα του γάμου (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15